

Inddragelse af arbejdsmarkedets parter i den politiske beslutningsproces under covid-19-udbruddet

Indledning

Siden 2016 har Eurofound overvåget inddragelsen af nationale arbejdsmarkedsparter i processen i forbindelse med det europæiske semester og dokumenteret denne proces i en række rapporter. For 2020 havde analysen fokus på inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i den politiske beslutningsproces i de første måneder af pandemien med coronavirussygdom 2019 (covid-19). Rapporten omhandler også inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udarbejdelsen af de nationale reformprogrammer for 2020 inden for rammerne af det europæiske semester. Undersøgelsen har fokus på den sociale trepartsdialog på nationalt plan.

Politisk kontekst

Covid-19-pandemien har i alvorlig grad udfordret den økonomiske og sociale aktivitet, hvilket har ført til en ændring af prioriteterne i medlemsstaternes politiske dagsordener på EU-plan og nationalt plan. De politiske foranstaltninger, der blev vedtaget i de første måneder af pandemien, prioriterede sundhedsvæsenets modstandsdygtighed og bevarelse af beskæftigelse og forretningskontinuitet. Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udformningen af disse politiske foranstaltninger blev reduceret, da politikkerne ofte blev vedtaget i nødsituationer.

Desuden blev der foretaget store ændringer i cyklussen for det europæiske semester 2020. EU's forårspakke blev omlagt for at afbøde krisens socioøkonomiske virkninger, og de landespecifikke henstillinger, som Rådet godkendte i juli 2020, havde hovedsagelig til formål at give finansielle, økonomiske, beskæftigelsesmæssige og sociale svar på krisen.

Væsentlige konklusioner

- Covid-19-pandemien har udfordret den nationale sociale dialog og påvirket de eksisterende rammer og praksis for inddragelse af arbejdsmarkedets parter i den politiske beslutningsproces. I denne forbindelse blev der i de fleste lande vedtaget et betydeligt antal politiske foranstaltninger uden rettidig og meningsfuld høring af arbejdsmarkedets parter.
- Tidspres med hensyn til udveksling og høring i denne vanskelige periode anses for at være det vigtigste spørgsmål i forbindelse med kvaliteten af den sociale dialog og som følge heraf inddragelsen af arbejdsmarkedets parter. Generelt anerkender arbejdsmarkedets parter de ekstraordinære omstændigheder og begrænsninger, som covid-19-pandemien har medført, og som har forstyrret de eksisterende standardrammer for inddragelse og institutioner. Selv om arbejdsmarkedets parter anerkender disse vanskelige omstændigheder, er de også af den opfattelse, at de fleste regeringer kunne have gjort det meget bedre.
- Covid-19-pandemien har vist, at sundhedskrisens indvirkning på inddragelsen af arbejdsmarkedets parter har været forholdsvis begrænset i de tilfælde, hvor den sociale trepartsdialog er veletableret og permanent. I nogle tilfælde fremskyndede krisen endog høringerne, idet nogle af arbejdsmarkedets parter har angivet, at der blev lyttet mere opmærksomt til deres synspunkter.
- I andre lande var den sociale dialog derimod stærkt begrænset, selv om den stadig bestod. I denne henseende har sundhedskrisen afsløret de strukturelle svagheder i grundlaget for den sociale dialog i visse arbejdsmarkedsordninger.
- Pandemiens udvikling har været svingende, og kvaliteten af inddragelsen i den politiske beslutningsproces er løbende blevet forbedret i nogle lande, f.eks. Frankrig, Luxembourg, Malta, Polen (denne vurdering stammer kun fra én arbejdsgiverorganisation), Portugal og Slovakiet.

Selv om de første offentlige foranstaltninger blev truffet uden passende høringer i disse lande, blev høringsprocesserne forbedret, og i de fleste tilfælde var arbejdsmarkedets parter forholdsvis tilfredse med kvaliteten af inddragelsen.

- Arbejdsmarkedets parter i nogle få lande (f.eks. Belgien, Finland, Italien og Spanien) tog initiativ til at indgå aftale om fælles foranstaltninger for at støtte virksomheder og samfundet som reaktion på den sociale og økonomiske nødsituation. Regeringerne støttede i de fleste tilfælde disse fælles initiativer.
- Ud over den sociale trepartsdialog på topniveau er det blevet angivet, at politiske foranstaltninger, der er vedtaget på nationalt plan for at tackle covid-19-krisen, højst sandsynligt har øget den sociale dialog på sektor- og virksomhedsniveau. Drøftelser mellem arbejdsgivere og personaleledere med henblik på at gennemføre foranstaltningerne har potentielt ført til konstruktive løsninger. Sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og gennemførelsen af distancearbejde står uden tvivl øverst på dagsordenen for arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter samt i de kollektive overenskomstforhandlinger i visse sektorer.
- Ifølge den analytiske ramme, der blev anvendt i undersøgelsen, viser resultaterne, at både fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer i blot fire lande (Tjekkiet, Estland, Nederlandene og Sverige) har opnået høj kvalitet i inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udarbejdelsen af deres nationale reformprogrammer for 2020. Dette betyder, at begge parter har angivet, at der er rigelig tid til information og høring, at de er tilfredse med de tilbagemeldinger og svar, som regeringen har modtaget, og at deres bidrag er blevet indarbejdet eller afspejlet.
- I andre medlemsstater er der plads til forbedringer for så vidt angår inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i de nationale reformprogrammer. På trods af mangler og svagheder var arbejdsmarkedets parter derimod mere meningsfuldt inddraget i den overordnede politikudformning end i udarbejdelsen af de nationale reformprogrammer inden for rammerne af det europæiske semester.

Politiske anbefalinger

- Covid-19-pandemien har sat fokus på, hvordan en effektiv social dialog kan anvendes til at udforme politiske initiativer og finde løsninger på nødsituationer, der berører virksomheder, arbejdstagere, økonomien og samfundet. Udfordringerne som følge af den økonomiske og sociale krise bør understrege det værdifulde bidrag, som arbejdsmarkedets parter yder med hensyn til at opbygge social samhørighed og støtte den økonomiske genopretning.
- I modsætning til den tidligere globale finanskriser har arbejdsmarkedets parter, regeringer og EU-institutioner for det meste delt deres forståelse af de politiske tiltag, der har været nødvendige for at afbøde virkningerne af pandemien og fremme den økonomiske genopretning. Denne fælles tilgang skal videreføres, og regeringerne bør tilskynde til samarbejde med og tillid til arbejdsmarkedets parter med henblik på deltagelse i gennemførelsen af politiske tiltag på det relevante niveau. Dette gælder især i lande, hvor arbejdsmarkedets parter har understreget manglen på passende inddragelse i den politiske beslutningsproces.
- Regeringerne bør sikre en meningsfuld og rettidig inddragelse af arbejdsmarkedets parter i den moderniserede cyklus for det europæiske semester 2021. I betragtning af de ændringer, der er indført i den årlige strategi for bæredygtig vækst, vil arbejdsmarkedsparternes deltagelse i udformningen, overvågningen og gennemførelsen af de genopretnings- og resiliensplaner, der fremlægges sammen med de nationale reformprogrammer i et enkelt integreret dokument i 2021, være afgørende for at styrke den sociale dialog og sikre en retfærdig genopretning.
- I forbindelse med koordineringen af de økonomiske politikker som reaktion på virkningerne af covid-19-krisen bør det europæiske semester sikre, at arbejdsmarkedets parter inddrages meningsfuldt, og at den nationale sociale dialog opfylder sin rolle i udformningen af de politiske reaktioner på de udfordringer, der følger af Den Europæiske Unions klima- og miljømæssige, sociale og digitale prioriteter, navnlig i de lande, hvor der gentagne gange er rapporteret om svagheder og strukturelle mangler, der hæmmer en reel social dialog.

Yderligere oplysninger

Rapporten om "Involvement of social partners in policymaking during the COVID-19 outbreak" (Inddragelse af arbejdsmarkedets parter i den politiske beslutningsproces under covid-19-udbruddet) findes på <http://eurofound.link/ef20035>.

Forskningsleder: Ricardo Rodríguez Contreras

information@eurofound.europa.eu